

Dr Maria Sarama

Pracownia Naukowo-Dydaktyczna
Informatyki Gospodarczej
Uniwersytetu Rzeszowskiego

Podział cyfrowy – nierówności w społeczeństwie informacyjnym

WPROWADZENIE

W ostatnim trzydziestoleciu nastąpił szybki rozwój technologii informatycznych, między innymi komputerów osobistych i sieci komputerowych. Pojawiły się nowoczesne usługi komunikacyjne, informacyjne oraz rozwiązania telematyczne – teleedukacja, telemedycyna, telemonitoring, systemy inteligentnych infrastruktur. Równolegle do wspomnianego postępu technologicznego w najbogatszych krajach zachodzi proces przechodzenia od gospodarki tradycyjnej, opartej na pracy i kapitale, do gospodarki opartej na wiedzy.

W tworzącym się społeczeństwie informacyjnym, które coraz większą część czynności realizuje z wykorzystaniem informacji i wiedzy, jednym z podstawowych wymagań jest umiejętność operowania narzędziami informatycznymi i informacją. Różnice w dostępie do technologii informacyjnych i komunikacyjnych mogą prowadzić do powstawania nowego rodzaju podziałów społecznych, pogłębiać już istniejące oraz powodować wykluczanie całych grup ze społeczeństwa. Efektem występowania różnic jest „podział cyfrowy” (ang. *digital divide*) między tymi (ludźmi, gospodarstwami domowymi, firmami, szkołami, a także regionami), którzy mogą czerpać korzyści z możliwości stwarzanych przez nowoczesne technologie i tymi, którzy są tego pozbawieni. Termin „podział cyfrowy” stał się popularny w połowie lat dziewięćdziesiątych i początkowo służył do określania dysproporcji w technicznych możliwościach dostępu do Internetu. Obecnie jest on rozumiany szerzej i obejmuje również możliwości tworzenia i wykorzystywania informacji oraz edukacji, ponieważ sam dostęp techniczny nie oznacza faktycznego dostępu, jeśli brakuje odpowiednich umiejętności i wiedzy. Podział cyfrowy może występować zarówno między grupami społecznymi na terenie danego kraju, jak i w ujęciu globalnym – między państwami wyżej i niżej rozwiniętymi.

ŹRÓDŁA I LINIE PODZIAŁU CYFROWEGO

O możliwości korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych decydują:

- dostęp do przewodowych lub bezprzewodowych sieci telekomunikacyjnych;
- wyposażenie w sprzęt pozwalający na korzystanie z zasobów informacyjnych, np. dostęp do komputerów, stacji roboczych, urządzeń uniwersalnych, kiosków informacyjnych;
- posiadanie oprogramowania umożliwiającego korzystanie ze sprzętu, zasobów informacyjnych i usług sieciowych;
- dostosowanie do rzeczywistych potrzeb odbiorców udostępnianych informacji (ich formy, treści, struktury) i usług sieciowych;
- działalność instytucji lub organizacji oferujących dostęp do sieci i zasobów informacyjnych, np. dostawców Internetu lub telecentrów (publicznych punktów dostępu) zlokalizowanych np. w szkołach, bibliotekach, urzędach;
- umiejętność korzystania z technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Spełnienie powyższych warunków zależy od szeregu czynników, w tym także charakterystyk społeczno-ekonomicznych, których zróżnicowanie powoduje występowanie linii podziału cyfrowego. Przeprowadzone w krajach Unii Europejskiej badania Eurobarometer 2001 wykazały istnienie różnic w procentowym udziale osób mających dostęp do Internetu w zależności od:

- dochodów,
- poziomu wykształcenia (wieku zakończenia edukacji),
- wieku,
- zatrudnienia,
- miejsca zamieszkania,
- płci¹.

Przy średniej 34,3% znacznie lepszy dostęp mieli studenci, ludzie młodzi lub dobrze wykształceni, osoby o wysokich dochodach, menedżerowie, urzędnicy. Natomiast niższy od średniego poziom zaobserwowano dla kobiet, bezrobotnych, grup o niskich dochodach lub niskim poziomie wykształcenia, emerytów (por. tab. 1).

Również na podstawie wyników badań przeprowadzonych przez OECD można stwierdzić, że występowanie dysproporcji wynika przede wszystkim ze zróżnicowanych dochodów i poziomu wykształcenia (im wyższe, tym szerszy dostęp). Innymi czynnikami mającymi wpływ okazały się płeć i wiek, a także wielkość i rodzaj gospodarstwa domowego².

---

¹ Commission of the European Communities, *e-Inclusion. The Information Society's Potential for Social Inclusion in Europe*, Brussels, 2001.

² Organization for Economic Cooperation and Development, *Understanding the Digital Divide*.

Tabela 1

Procent osób mających dostęp do Internetu w krajach Unii Europejskiej

Dochód		Wykształcenie		Wiek		Zatrudnienie	
wysoki	57,3	student	73,1	15–24	59,8		
raczej wysoki	35,1	>20	53,6	25–39	45,6	menedżer	68,8
raczej niski	23,4	16–19	31,8	40–54	34,8	urzędnik	53,4
niski	19,0	<15	10,8	>55	11,5	na własny rachunek	41,5
Miejsce zamieszkania		Płeć				robotnik	28,4
metropolia	41,9					bezrobotny	24,3
miasto	35,0	mężczyzna		40,5		emeryt	8,4
wieś	29,1	kobieta		28,5			

Źródło: Eurobarometer 2001.

Badania Eurobarometer 2001 wykazały także, że głównymi barierami w korzystaniu z technologii informacyjno-komunikacyjnych jest brak dostępu lub zbyt duże koszty z nim związane oraz brak wiedzy. Dla 40,5% badanych jedną z przyczyn było niedostosowanie oferty informacyjnej do ich potrzeb. Średnio 26,8% osób stwierdziło, że nie korzystają, bo nie chcą lub nie są zainteresowane. Należy jednak zaznaczyć, że rzeczywistą przyczyną może być tu brak odpowiedniej oferty albo wiedzy czy przekonania o korzyściach i liczba ta w przyszłości może być niższa. W Szwecji i Danii, gdzie poziom usług informacyjnych jest wysoki, tylko 5% populacji nie wykazuje zainteresowania korzystaniem z Internetu³.

W Polsce występowanie podobnych zależności potwierdziły badania prowadzone przez OBOP (por. tab. 2). Odsetek osób mających dostęp do Internetu w poszczególnych grupach jest jednak o wiele niższy, co wskazuje na istnienie luki cyfrowej między Polską a krajami Unii Europejskiej.

Tabela 2

Procent osób mających dostęp do Internetu w Polsce

Wiek		Wykształcenie		Miejsce zamieszkania	
15–19	38				
20–29	25	wyższe	41	miasto pow. 500 tys.	25
30–39	17	pomaturalne/policealne	28	miasto 200–500 tys.	19
40–49	12	średnie	17	miasto 20–100 tys.	15
50–59	5	zasadnicze zawodowe	5	miasto do 20 tys.	14
>60	1	podstawowe	11	wieś	10

Źródło: OBOP, 2001.

³ Commission of the European Communities, *e-Inclusion...*

Badania wykonane przez firmę ARC Rynek i Opinia wykazały, że w Polsce z Internetu nie korzystają przede wszystkim osoby powyżej 36. roku życia, mieszkające na wsi i w małych miastach, o łącznych dochodach rodziny nie większych niż 2 tys. zł. Jako główne powody techniczne niekorzystania z Internetu badani podawali brak komputera (40,2 %) i dostępu do sieci, takich odpowiedzi udzielali głównie mieszkańcy wsi i małych miasteczek (do 50 tys. mieszkańców). Tylko co piąta osoba nie korzystała z Internetu z powodu braku takiej potrzeby i takich odpowiedzi udzielali przede wszystkim mieszkańcy wsi⁴.

W Polsce cyfrowym wykluczeniem zagrożeni są przede wszystkim mieszkańcy terenów wiejskich. Jedną z głównych przyczyn jest brak odpowiedniej infrastruktury telekomunikacyjnej. Bariery rozwoju sieci telefonicznych na wsi, obok małej gęstości zaludnienia rzutującej na rozproszenie przestrzenne potencjalnych użytkowników jest także sytuacja ekonomiczna mieszkańców obszarów wiejskich⁵. Nadal występują znaczne różnice w penetracji linii telefonicznych na wsi i w mieście, chociaż w ostatnich latach dysproporcje te maleją (por. tab. 3).

Tabela 3

Liczba abonentów telefonicznych (telefonii przewodowej) na 1000 osób

Lata	1990	1995	2000	2001
Polska ogółem	86,2	148,3	278,0	283,0
W tym wieś	26,9	54,6	139,6	178,8

Źródło: Rocznik Statystyczny GUS.

Głównie z ekonomicznych powodów nawet w warunkach zintensyfikowanej liberalizacji rynku telekomunikacyjnego prywatni operatorzy w mniejszym stopniu podejmują inwestycje na terenach wiejskich i słabo zurbanizowanych. Koszt realizacji przedsięwzięcia i skala potencjalnego popytu na usługi telekomunikacyjne decydują o miejscu lokalizacji, zwłaszcza prywatnego operatora⁶.

Kolejną barierą, która w szczególności występuje na wsi, jest bardzo niski stopień komputeryzacji, wynikający również z przyczyn ekonomicznych. Wprawdzie procent gospodarstw wyposażonych w komputery w Polsce wzrasta we wszystkich grupach gospodarstw, ale dysproporcje pogłębiają się na niekorzyść pracujących w rolnictwie, ponieważ w gospodarstwach osób pracujących na stanowiskach nierobotniczych oraz na własny rachunek notowany jest wzrost o większą ilość punktów procentowych (patrz tab. 4).

⁴ K. Golachowski, *Internauta w statystyce*, „TELEINFO” nr 23, 2001.

⁵ B. Pięćek, *Problemy rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej na obszarach wiejskich*, „Wieś i Rolnictwo” nr 2, 2001, s. 126.

⁶ Tamże, s. 127.

Tabela 4

Komputery w gospodarstwach domowych – % w danej grupie

Rok	Ogółem	Pracowników			Użytkujących gospodarstwo rolne	Rolników	Pracujących na własny rachunek
		ogółem	na stanowiskach				
			robotniczych	nierobotniczych			
2000	14,3	23,5	13,5	37,8	10,2	5,5	36,3
2001	18,4	28,8	15,9	45,7	15,7	8,8	44,1

Źródło: Rocznik Statystyczny GUS, 2002.

Należy przy tym pamiętać, że procentowy udział gospodarstw domowych posiadających komputery w Polsce jest niski w porównaniu z jego wartością w innych krajach europejskich, np. w Holandii (69%), Danii (68%) czy Francji (27%).

Oprócz ograniczenia dostępu na terenach wiejskich występują ograniczenia użytkowania wynikające z niskiego poziomu wykształcenia, z braku wiedzy lub przekonania o korzyściach wynikających z posługiwania się technologiami informacyjnymi.

LUKA CYFROWA MIĘDZY POLSKĄ A INNYMI KRAJAMI EUROPEJSKIMI

Oprócz podziału cyfrowego występującego między grupami społecznymi, istnieją dysproporcje w dostępie do nowoczesnych technologii informacyjnych w różnych krajach. Różnice te występują także w Europie zarówno między państwami Unii Europejskiej a pozostałymi, jak również w obrębie Unii.

Do pomiaru rozpiętości luki cyfrowej można między innymi zastosować wskaźniki dotyczące liczby osób korzystających z Internetu, wskaźniki mierzące poziom rozwoju infrastruktury informacyjnej i komunikacyjnej oraz dostępność usług elektronicznych.

Jak pokazują dane opublikowane przez IPSOS-INSIGHT, liczba osób korzystających z Internetu w poszczególnych krajach w 2002 roku była bardzo zróżnicowana (por. tab. 6)⁷. Największy odsetek osób korzystających z Internetu mają kraje skandynawskie, Dania i Holandia, natomiast w krajach Europy Środkowoschodniej i Południowej jest on znacznie niższy. Wartości tego wskaźnika w Polsce były trzy razy niższe od jego maksymalnej wartości osiągniętej w Szwecji, ale wyższe niż w Grecji i na Węgrzech.

⁷ IPSOS-INSIGHT, *The Face of the Web*.

Tabela 6

Wartości wskaźników mierzących rozwój Internetu w wybranych krajach europejskich

	% udział osób, które korzystały z Internetu		Ilość hostów w domenie – na tys. mieszk.	Ilość hostów bezpiecz. na 100 tys. mieszk.	Ilość witryn www na tys. mieszk.	ISI	Średni poziom rozwoju e-usług publicznych
	w ogóle	w ost. mies.					
Austria	43%	35%	88,71	11,7	22,6	5842	56%
Belgia	46%	36%	81,17	4,4	13,0	5331	47%
Czechy	32%	25%	22,46	1,8	11,8	3492	—
Dania	68%	58%	162,72	12,3	17,7	6612	82%
Finlandia	61%	53%	189,80	14,3	13,3	6422	76%
Francja	50%	37%	34,68	4,2	10,5	5089	63%
Grecja	20%	13%	17,42	1,6	2,4	4471	52%
Hiszpania	27%	22%	41,77	3,3	6,6	4579	64%
Holandia	64%	57%	134,48	8,3	48,2	6474	54%
Irlandia	57%	45%	25,27	15,1	5,8	5050	85%
Niemcy	48%	43%	35,51	9,7	84,7	5907	48%
Norwegia	69%	60%	140,45	11,7	66,4	6933	66%
Polska	23%	19%	18,92	1,0	4,6	2875	21%
Portugalia	35%	29%	26,54	2,1	3,5	4079	58%
Szwajcaria	59%	51%	92,38	21,5	20,5	6679	49%
Szwecja	73%	65%	133,54	14,0	28,0	7087	87%
Węgry	17%	12%	22,39	0,8	6,1	3246	—
Wielka Brytania	57%	50%	41,79	17,1	64,2	6437	62%
Włochy	31%	28%	51,60	2,0	12,9	4748	57%

Źródło: IPSOS–INSIGHT, OECD, CGEY.

Jednym z powszechnie używanych wskaźników w odniesieniu do Internetu jest penetracja hostów internetowych. Podobnie jak w przypadku poprzedniego wskaźnika, jego wartości w wybranych krajach europejskich w 2002 roku były bardzo zróżnicowane (por. tab. 6). Najwyższe wartości, powyżej 130, osiągał on w krajach skandynawskich, dla Polski wynosił 18,92 i był nieco niższy niż na Węgrzech i Czechach, a wyższy niż w Grecji⁸.

Do oceny możliwości rozwoju handlu elektronicznego i e-usług, gdzie ważne jest zapewnienie poufności i bezpieczeństwa zawieranych transakcji, można

⁸ Organization for Economic Cooperation and Development, *Information and Communications Technologies. OECD Communication Outlook*, 2003.

wykorzystać liczbę bezpiecznych serwerów w danym kraju. Również pod tym względem istnieją dysproporcje – największa liczba tych serwerów przypada na 100 000 mieszkańców w Szwajcarii, wysokie są wartości tego wskaźnika na północy, a niskie na południu Europy, bardzo niskie w krajach Europy Środkowo-wschodniej⁹.

Innym, często stosowanym wskaźnikiem jest liczba serwisów (witryn) www w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Serwisy te stanowią narzędzie do udostępniania informacji i świadczenia e-usług i, oczywiście, umożliwiają korzystanie z nich. Dlatego wskaźnik ten może być traktowany jako pewnego rodzaju miernik ich dostępności w danym kraju. Największą liczbę serwisów mają Niemcy, Norwegia, Wielka Brytania i Holandia, a bardzo mało jest ich w Grecji, Portugalii, Hiszpanii, Irlandii, Polsce i na Węgrzech¹⁰.

Do łącznej oceny potencjału informacyjnego poszczególnych krajów firma International Data Corporation opracowała Information Society Index (ISI), który jest średnią ważoną 23 wskaźników opisujących infrastrukturę komputerową, internetową, informacyjną i społeczną¹¹. W 2002 roku najwyższe wartości tego wskaźnika miały: Szwecja, Norwegia, Szwajcaria, USA i Dania. Polska znalazła się na 31. miejscu (między innymi za Grecją, Portugalią, Czechami i Węgrami) z wartością ISI stanowiącą tylko 40% wartości maksymalnej osiągniętej w Szwecji.

W kolejnych edycjach „Web-based Survey on Electronic Public Services” badane są dysproporcje w poziomie rozwoju dwudziestu e-usług publicznych, wskazanych przez Komisję Europejską, w krajach UE, Szwajcarii, Norwegii i Islandii. Podobne badania realizowane są również w Polsce. Wyniki przeprowadzonych w październiku 2002 roku badań zawartości internetowych serwisów instytucji sektora publicznego wskazują na znaczne opóźnienie rozwoju e-usług w Polsce. Ich poziom został oszacowany na 21%, co zgodnie z przyjętą metodologią badań, oznacza niewystarczający rozwój, brak dostępności pełnej informacji i niezaspokajanie potrzeb informacyjnych przez serwisy. We wszystkich badanych krajach poziom e-usług jest znacznie wyższy niż w Polsce. Najwyższy poziom obserwuje się na północy Europy. W Szwecji, Irlandii, Danii i Finlandii stopień zaawansowania serwisów internetowych jest o ponad 2 poziomy wyższy niż w Polsce i osiąga poziom dwustronnej interakcji, a więc umożliwiają one zarówno pobieranie formularzy, jak i ich przetwarzanie oraz autoryzację¹².

⁹ Tamże, s. 142.

¹⁰ Tamże, s. 143.

¹¹ International Data Corporation, *The 2002 Information Society Index*, s. 4.

¹² Cap Gemini Ernst & Young, *Web-based Survey on Electronic Public Services. Results of the Third Measurement, October, 2002*; Cap Gemini Ernst & Young, *Analiza rozwoju e-usług publicznych w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej*.

Badania wykazały także zróżnicowany rozwój poszczególnych rodzajów usług. Poziom rozwoju usług dla przedsiębiorstw jest wyższy i w krajach Unii Europejskiej wynosi 72% (zbliza się do poziomu interakcji dwustronnej), a w Polsce 25% (spełnione jest kryterium dostępności informacji on-line i osiągnięty poziom informacji). Natomiast poziom rozwoju e-usług dla obywateli jest szacowany odpowiednio na 52% (pełna interakcja jednostronna) i 14% (rozwój niewystarczający).

Zaprezentowane dane potwierdzają występowanie w Europie podziału cyfrowego. Najwyższy poziom dostępności nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych został osiągnięty w krajach skandynawskich. Linie podziału w Unii Europejskiej oddzielają także kraje znajdujące się na południu od tych na północy. Istnieje również linia podziału między krajami Unii a resztą Europy.

PODSUMOWANIE

W społeczeństwie informacyjnym dostęp do zasobów informacyjnych i komunikacyjnych jest kluczowy dla rozwoju społecznego i gospodarczego. Dlatego też bardzo ważne jest podejmowanie działań ukierunkowanych na zmniejszenie luki cyfrowej.

W rozwiązywaniu problemu podziału cyfrowego powinny uczestniczyć zarówno instytucje rządowe, przedsiębiorcy, jak i sami obywatele. Podejmowane działania powinny obejmować niwelowanie wszystkich barier ograniczających dostęp. Oprócz działań mających na celu dostarczenie odpowiedniej infrastruktury telekomunikacyjnej i zwiększenie penetracji, duże znaczenie ma zapewnienie wszystkim obywatelom i firmom taniego i bezpiecznego dostępu do informacji zgromadzonych w sieciach teleinformatycznych. Szczególnie ważne jest podjęcie tych działań w odniesieniu do grup, w przypadku których bariery są największe, a więc osób niepełnosprawnych, starszych, o niskich dochodach, bezrobotnych, zamieszkujących tereny wiejskie. Jednym z takich rozwiązań jest tworzenie telecentrów lub punktów powszechnego dostępu do Internetu (PIAPS – Public Internet Access Points) w instytucjach takich, jak biblioteki, urzędy, szkoły, urzędy pocztowe. Celem zakładania telecentrów¹³ jest zapoznanie lokalnego społeczeństwa z usługami teleinformatycznych oraz umożliwienie korzystania z tego typu usług. Aby te przedsięwzięcia zakończyły się sukcesem,

---

¹³ Telecentrum (telechata) to nowoczesny ośrodek informacyjno-komunikacyjny, dostosowany do potrzeb społeczności lokalnej (gminy, wsi), wyposażony w dostęp do sieci komputerowych i służący ogółowi mieszkańców danego obszaru do szerokiego zaspokajania ich potrzeb. Telechaty obecnie działają między innymi w Szwecji, Australii, Wielkiej Brytanii i na Węgrzech.

konieczne jest włączenie społeczności lokalnych w proces tworzenia telecentrów oraz dostosowanie przyjętych rozwiązań do rzeczywistych potrzeb nie tylko informacyjnych i komunikacyjnych, ale także społecznych i gospodarczych.

Ważnym elementem jest także kształcenie w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz zwiększanie umiejętności efektywnego posługiwania się nimi w życiu zawodowym i osobistym.

Szczególną uwagę należy zwrócić na tworzenie szerokiej i wartościowej oferty treści i usług dostępnych w Internecie, w tym między innymi:

- tworzenie serwisów oferujących bardziej użyteczne informacje lub usługi,
- ucyfrowienie i automatyzację usług publicznych,
- poszerzenie oraz tworzenie nowych produktów i usług oraz ich dostosowanie do stylu życia użytkowników.

Duże znaczenie w niwelowaniu podziału cyfrowego ma także promowanie wśród społeczności lokalnych rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy oraz wykorzystywania technologii informacyjnych i komunikacyjnych dla własnych potrzeb. Należy także podjąć działania mające na celu przekonanie przyszłych użytkowników o przydatności rozwiązań internetowych oraz ukształtowanie świadomości udogodnień, korzyści ekonomicznych i społecznych wynikających z oraz szans, jakie niosą metody teleinformatyki.

LITERATURA

- Cap Gemini Ernst & Young, *Web-based Survey on Electronic Public Services. Results of the Third Measurement, October, 2002*, http://europa.eu.int/Information_Society/europe/documents/CGEY-Report3rdMeasurement.pdf.
- Cap Gemini Ernst & Young, *Analiza rozwoju e-usług publicznych w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej*, <http://www.egov.pl/teksty/euslugi/dokument.php>.
- Commission of the European Communities, *e-Inclusion. The Information Society's Potential for Social Inclusion in Europe*, Brussels, 2001, http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-dial/info_soc/esdis/eincl_en.pdf.
- Golachowski K., *Internauta w statystyce*, „TELEINFO” nr 23, 2001, <http://www.teleinfo.com.pl/ti/2001/23/t22.html>.
- International Data Corporation, *The 2002 Information Society Index*, <http://www.worldpaper.com/indexes/ISI/012002/TheWorldPaperISI2002.pdf>.
- IPSOS–INSIGHT, *The Face of the Web 2002*, <http://www.ipsos-insight.com/tech/publications/fow.cfm>.
- Organization for Economic Cooperation and Development, *Understanding the Digital Divide*, 2001, http://www.oecd.org/dsti/sti/prod/Digital_divide.pdf.
- Organization for Economic Cooperation and Development, *Information and Communications Technologies. OECD Communication Outlook*, 2003, <http://www1.oecd.org/publications/e-book/9303021E.pdf>.

Pięćek B., *Problemy rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej na obszarach wiejskich*, „Wieś i Rolnictwo” nr 2, 2001.

Digital Divide – Inequalities in Information Society

Summary

This article concerns problem of the digital divide in information society. It presents results of surveys of opportunities to access information and communication technologies in countries of the European Union and describes lines of the digital divide in Polish society. The article also contains comparison of modern information technologies accessibility in Poland and chosen European countries.